

<https://francearchives.gouv.fr/fr/article/667843638>

La Gran Recollida d'Arxius de l'Esport a França: una oportunitat per enriquir la memòria nacional i local?

La [Gran Recollida d'Arxius de l'Esport](#) es basa en l'observació dels historiadors que es queixen de la manca de fonts relacionades amb l'esport en els arxius públics. Inspirat en l'èxit obtingut per la Gran Recollida organitzada amb motiu del centenari de la Primera Guerra Mundial (2013-2018), aquest nou projecte, sembla ser que tenia els mateixos ingredients que podien augurar un bon èxit: un esdeveniment nacional que es prepararia durant diversos anys, un tema poc problemàtic i principalment, que afecta tots els francesos. Tothom té records de les seves classes d'educació física, de les seves primeres braçades, dels seus aplaudiments a les carreteres del Tour de França o dels moments de comunió viscuts davant el televisor durant les competicions. L'esport també afecta tots els aspectes de la societat, des de la política i l'economia, fins a la indústria, la sanitat i la moda. Sobre la base d'aquests fets, el Servei Interministerial dels Arxius de França (SIAF) llança l'operació de la Gran Recollida d'Arxius de l'Esport el mes de juny de 2022, amb el suport de l'Acadèmia Nacional Olímpica Francesa (ANOF) i del Comitè Olímpic Esportiu i Nacional Francès (en francès CNOSF). L'operació és un dels principals projectes de Ministeri de Cultura dins de l'anomenada «Olimpíada Cultural».

Més de 185 serveis d'arxius nacionals, departamentals i municipals participen en aquesta operació a tot el territori francès, fins i tot els departaments d'ultramar. Les condicions de participació es deixen a la lliure elecció dels departaments, pel que fa a la durada de la recollida, la mena de documents seleccionats, l'elecció de les temàtiques esportives i la mena de públic al qual volen arribar. Alguns biaixos funcionen millor que altres?

Un dels majors reptes d'aquesta Gran Recollida és identificar els protagonistes del món de l'esport i després convèncer-los perquè confiïn els seus arxius a un servei públic. Davant del desinterès o la manca de coneixement del valor del seu patrimoni per part de les persones allunyades de les preocupacions de la memòria, es pot adoptar una estratègia? Tot i que hi ha semblances amb la Gran Recollida 1914-1918, la Gran Recollida d'Arxius de l'Esport té les seves pròpies característiques pel que fa a la diversitat de donants, temes i arrels territorials. En principi els objectes queden exclosos de la recollida, perquè pertanyen a l'àmbit dels museus, però cas per cas, es poden acceptar determinats objectes poc voluminosos i estretament vinculats amb el fons dels arxius. La noció d'arxius és complicada. Els clubs encara pensen en cartells i fotografies, i no pas en juntes generals, actes de les reunions o llistes de socis.

Paral·lelament a la recollida, molts departaments han dut a terme un ampli programa de promoció dels arxius de l'esport, sigui amb la digitalització de documents i la redacció de guies de fonts per donar visibilitat al material ja present a les seves col·leccions, o bé exposicions, publicacions, conferències i espectacles. Els Jocs són una oportunitat per captar un públic diferent i demostrar-li que l'esport també es troba als arxius, amb les seves peculiaritats territorials. Com podem comunicar aquesta millora i respondre a les especificacions que pugui demanar l'autoritat local de la qual depèn el departament d'arxius?

La feina de comunicació d'aquesta Gran Recollida d'Arxius de l'Esport també es fa a escala nacional. Per la seva condició de coordinador del projecte, el SIAF treballa en una política de comunicació perquè arribi a canals nacionals i territorials, i que faci arribar el projecte al nombre més gran de persones possible. Quina mena d'ajuda pot aportar un departament central de l'Estat, com el SIAF, que depèn del Ministeri de Cultura, als departaments d'arxius per a un projecte de gran impacte local, que té per objectiu, no recollir, sinó coordinar i assessorar? Més enllà de la comunicació física a través de diferents mitjans (vídeos, postals, notícies, articles), quin és el paper de l'intercanvi i les relacions? I cap a quines persones i mitjans caldria adreçar-ho per guanyar en impacte i en visibilitat?

La visibilitat dels arxius també implica operacions arxivístiques de descripció i indexació, que es basen en vocabularis comuns i autoritats harmonitzades i alineades. Actualment, hi ha una reflexió al voltant de moltes preguntes: cal afavorir la combinació de conceptes a través de la indexació creuada? S'hauria d'ampliar la llista de disciplines esportives admeses dins el thesaurus de matèries? Cal feminitzar la indexació dels noms dels esports?

La comunicació va de bracet amb la valoració. El SIAF té un portal, FranceArchives, que li permet alhora promocionar els arxius i les accions dels diferents departaments. Una reflexió sobre l'editorialització de noves pàgines sobre l'esport va suposar la creació de l'apartat «[Arxius i esport](#)», que inclou informació pràctica sobre la participació en l'operació, com ara «Confiar els vostres arxius de l'esport: què, on i com?», consells sobre com recollir testimonis orals o iniciar recerques als arxius de l'esport, i també jocs i una pàgina on es presenten els projectes de promoció a tot el país.

Cal destacar que s'ha prestat especial atenció al públic escolar: creació de documents educatius sobre diverses temàtiques i una convocatòria de projectes conjunta amb el Ministeri d'Educació Nacional, que permeti als alumnes contribuir a enriquir la memòria de l'esport mentre treballen en documents.

Finalment, si la Gran Recollida d'arxius de l'esport és una acció adreçada a les col·leccions privades, aquest projecte permet als serveis d'arxiu qüestionar també la recollida d'arxius públics relacionats amb l'esport i entrar en contacte amb estructures que no s'havien abordat necessàriament fins ara. No obstant això, tant si son arxius públics com privats, la recollida porta a analitzar aspectes legals com la propietat intel·lectual, els drets d'imatge o les dades personals, que s'han de tenir en compte per a l'ús dels documents.

S'han posat en marxa [dos programes de recerca](#) amb el Centre Nacional de Recerca Científica (en francès CNRS) i el seu Institut de Ciències Socials de Política (de la Universitat Paris-Nanterre). El primer projecte és un estudi sociològic de la Gran Recollida. Les enquestes de camp observen quins són els motors i els contorns de la participació ciutadana en la constitució dels fons dels arxius, així com les motivacions i les perspectives dels arxiviers que implementen aquestes iniciatives. Qui són els donants, quina és la seva relació amb l'esport i la memòria? Per què aquest servei d'arxius s'ha fet càrrec de la Gran Recollida i com funciona dins l'equip? El segon projecte té l'objectiu de recollir els testimonis orals dels dirigents de les federacions esportives franceses, que són gairebé inexistents en els fons públics. L'interès d'aquest treball és doble: estudiar les trajectòries dels dirigents i els mecanismes de funcionament de les federacions, alhora que s'intenta conscienciar els dirigents de la necessitat de preservar els seus arxius personals i institucionals, amb vista a una donació o una cessió amb compensació econòmica.

L'objectiu d'aquest treball en el IV Seminari Internacional de la Secció d'Esports de l'ICA és presentar una primera valoració de la Gran Recollida d'Arxius de l'Esport, donar algunes respostes a les preguntes plantejades i, al llarg del camí, descobrir les perspectives que ofereix a la recerca en història de l'esport i al coneixement de la pràctica esportiva a França, per entrar en el «llegat» dels Jocs.

Brigitte Guigueno i Juliette Hayette

Servei Interministerial dels Arxius de França

Peus de foto

- Foto 1: *Cartell de l'escola de natació d'Eugène Maës a les ribes del riu Orne a Caen, dècada de 1930. (Arxius departamentals de Calvados, 25fi/282/1)*
- Foto 2: *Gimnastes de les Abeilles Sportives de Tours durant una exhibició al parc de Beauregard a Rochecorbon, dècada de 1930. (Arxius departamentals d'Indre i Loira, FRAD037_4NUM174_001)*
- Foto 3: *Fotografia d'un equip de futbol de la Guaiana francesa, s.d. (Arxius territorials de la Guaiana francesa, 5_Num_35_J)*
- Foto 4: *Registre sobre la cacera d'aus, 1805. (Arxius Departamentals de l'Aisne, 1 J 838)*